

"שקר החן והבל היפי אשה יראת ה' היא תתהלל" (משלי ל"א ל')

פסוק זה מעלה מספר שאלות, ראשית: לא ברור מהפסוק במה אשה יראת ה' תתהלל ושנית: מהסתכלות שטחית על הפסוק נראה שיופי הוא דבר שלילי. אך מצינו במקומות רבים בתורה, שהתורה משבחת את היופי. כיצד דבר מתחבר עם הפסוק?

על מנת להבין מה זה יופי אמיתי, צריך להתבונן ולראות היכן יופי מצוי בתורה.

האמהות הקדושות היו ידועות ביופין. שרה נקראה יסכה "שהכל סכין ביפיה" (מגילה י"ד ע"א) וכשרה נפטרה כתוב שהיתה בת 127

רש"י שם אומר: "בת כ' כבת ז' ליופי" (רש"י בראשית כ"ג) המהר"ל אומר (גור אריה שם, ומהר"ל): "ואם תאמר למה משבח אותה הכתוב ביופי, והוא כתיב "שקר החן והבל היפי..." (משלי ל"א א') אלא רוצה לאמר שהאדם מחובר מ 2 חלקים- הגוף והנפש. ושרה שלמה היתה בגוף ובנפש."

היופי של שרה היה כתוצאה מכך שהיתה שלמה בגוף ובנפש. ונראה שכתוצאה משלמות וחיבור בין הגוף והנפש יש יופי.

על רחל אימנו נאמר: "ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" (בראשית כ"ט י"ז) ר' ירוחם שואל: לכאורה איזה שבח הוא מציאת היופי על האמהות הקדושות? אבל האמת היא כי גם בגשמיות האדם מתבטאת ונראית רוחניות וכלילות האדם, אם האדם השלם ברוחניות גם כל איבריו הגשמיים מוכרחים להיות שלמים, יופי במושג התורה הוא ביטוי לשלמות.

מצינו גם שיוסף היה "יפה תואר ויפה מראה" מדוע יש כפילות בלשון? רש"י מסביר "תואר הוא צורת הפרצוף... מראה הוא זיו קלסתר" (רש"י בראשית כ"ט) זיו פנים זוהי ההארה מבפנים, כלומר שהפנים משקפות את הפנים.

ר' משה שפירא זצ"ל מסביר: היופי האמיתי הוא ההרמוניה האמיתית בין קצוות. ההרמוניה שבין הקצוות זהו היופי הגדול ביותר.

כאשר יש הרמוניה בין שני דברים דומים – חיבורם אינו מעורר יופי כלל. אבל חיבור קצוות זהו יופי מפעים. יופי - זה התאמה מלאה, מדויקת ושלמה עם פרופורציות מדויקות. הקב"ה ברא עולם יפה בפנים ובחיצון. ניתן לראות כי בראיה ובשמיעה - היופי הוא הרמוניה בין הקולות או בין המראה. בזמן שההרמוניה מצרפת אליה קצוות רחוקים והכל משתלב יחד לדבר, אז השתלבות זו יפה. ככל שההשתלבות הזו תכלול בתוכה יותר קצוות, וההרמוניה תהיה גדולה יותר, העוצמה של היופי תגדל באותה מידה. וכך בנופים, כשרואים הרים גבוהים ולידם עמקים, אלו שני דברים שבטבעם מנוגדים וכשהם משתלבים יחד בהרמוניה – נמצא יופי שיכול להשאיר אנשים פעורי פה במשך שעות. מוצאים – כי צירופם של צלילים הרחוקים זה מזה - כאשר משתלבים הם יחד נמצא יופי בשמיעה.

יופי אמיתי הוא אמת! אמת הגדרתו הוא השתלבות כל החלקים בצורה מושלמת. לכן ההפך מיופי זה כיעור מלשון עכור - שלא צלול וברור. יופי אמיתי שעליו התורה מדברת זה הרמוניה בין התואר והמראה, הרמוניה בין צורת האדם האמיתית הפנימית והצורה החיצונית.

בסוף פרשת וזאת הברכה הספרי אומר: "ואין לך נאה בשור יותר מכתפיו" (ספרי וזאת הברכה) ומה ההסבר של ספרי זה? האם יופיו של שור נמצא בכתפיו? אך זה בדיוק מראה מה זה יופי. לכל אובייקט נברא יש מטרה ותכלית שבשבילו נברא. כאשר רואים במשהו איך החיצוניות מותאמת לתכלית האמיתית שלו זהו יופי. במילים אחרות כל חלק של נברא נמצא בהרמוניה מושלמת עם תכליתו. תכלית השור הינו חרישה ולכן כתפיו הרחבות המותאמות לחרישה - זה יופיו. יופי זה

החיבור בין משהו ותכליתו, כי כל נברא הוא גשמי ותכליתו רוחני - שהם שני הפכים, אך כשהם מתחברים יש הרמוניה של חיבור בין קצוות שיוצר יופי האמהות הקדושות היו יפות משום שהיו שלמות בפנים ובחיצון, הן היו מחוברות לתכליתן. הגוף והנפש שהם ההפכים הכי גדולים היו מחוברים אצלן.

כאן רואים איך יופי הוא חיבור בין פנים לחיצון וחיבור בין אמצעי למטרה.

שקר החן והבל היופי – כשלעצמו, כשהיופי לבד זה שקר. ואשה יראת ה' היא תתהלל – בחן וביופי שלה היא תתהלל, כי הם מחוברים לתכלית.

יון הם אלו שמייצגים את היופי החיצוני – "יפת אלוקים ליפת ויפת ישכון באהלי שם" (בראשית ט' כ"ז) יון מגיעים מיפת ורואים זאת מהפסוק: "בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון..." (בראשית י' ב'), ויפת מלשון יופי. משמע שליון יש כח של יופי. אבל יופיים האמיתי הוא רק כשהם באהלי שם – שם מייצג תכלית. למי שיש את הכח של שם - שזה ידיעת התכלית - יש לו יופי.

ר' יהודה הלוי אומר: "ואל תשיאך חכמה יוונית, אשר אין לה פרי כי אם פרחים" יופי שנעצר בפרח הוא יופי חיצוני.

לפרח אין המשכיות ואין לו תכלית, ולכן יופיו חיצוני בלבד, לעומתו פרי מייצג יופי אמיתי, שיש לו המשכיות.

וכך לחכמה – חכמה אמיתית הינה שהכל מתחבר ויש לו המשכיות – חכמה שבאה ללב – ולמעשה. חכמה אמיתית הינה כמו פרי.

יצירה זו נעשתה בהשראת שיעורי ענין חנוכה של הרב טודרוס מילר שליט"א יש לה יופי חיצוני ופנימי, יופי שיש לה משמעות. בחרתי את הפסוק "שקר החן והבל היפי..." מאחר וזה מייצג את המשמעות של היופי. מסביב לפסוק שמנו פרחים ורימונים. הפרחים למעלה מייצגים את "שקר החן" – אך בלמטה יש רימונים המייצגים את היופי של "אשה יראת ה'". רימון הוא פרי שמייצג ריבוי – פרחיו של הרימון יפים, אך לעומת פירות סרק יפים, לרימון יש המשכיות רבה מכל מכל הפרות.